

Human movement & sports, de toekomst?!

Ruim een jaar geleden is een werkgroep ‘toekomstvisie’ met leden vanuit de SLO, KVLO en ALO’s gestart met speculeren over wenselijke en haalbare mogelijkheden voor ons leergebied op weg naar het jaar 2028. In LO 5 van 2010 verscheen daarover een artikel, ook was er een poll toekomstscenario’s op de site en hebben er twee miniconferenties met experts plaatsgevonden. Tijdens studiedagen waren er workshops en in deze *Lichamelijke Opvoeding* is de toekomst van ons leergebied het topic.

Door: Hilde Bax en Mark Jan Mulder

Onderwijs en samenleving op weg naar het jaar 2028

Naast het gezin heeft het onderwijs als institutie een grote verantwoordelijkheid bij het opvoeden van kinderen. In de 21ste eeuw wordt van de school in toenemende mate verwacht dat zij aandacht heeft voor het ontplooiën van talenten, het toerusten van jeugdigen voor deelname aan de pluriforme samenleving en dat ze zorg draagt voor de voorbereiding op de latere beroepsuitoefening. Dat geldt voor het onderwijs in het algemeen, maar zeker ook voor het leergebied human movement & sports (hm&s)¹.

Het artikel start met een vijftal algemene ontwikkelingen in de samenleving, te weten: individualisering, intensivering, informalisering, informatisering en internationalisering (CPB & SCP, 2000) en de betekenis daarvan voor het leergebied hm&s. Vervolgens worden enkele mogelijke invullingen voor het leergebied hm&s nader uitgewerkt.

Individualisering

De samenleving is geïndividualiseerd. Positief is dat mensen steeds meer de persoonlijke verantwoordelijkheid willen nemen voor hun werk- en leefomgeving. Individualisering zien we ook in het vrijetijdsgebied van sporten en bewegen². Er is een toenemende belangstelling voor sporten waarbij zowel het moment als de plaats zelf kan worden gekozen. Verder valt op dat jongeren, maar ook volwassenen, vaker veranderen van sportactiviteit.

‘I want it **here** and
I want it **now!**’

Ook het leergebied hm&s krijgt te maken met de gevolgen van het credo van ‘I want it here, and I want it now’.

Intensivering

Onder intensivering wordt verstaan dat mensen willen beleven en gaan voor piekervaringen. ‘Living life to the max’ is het motto van de post-moderne tijd. Van de ict wordt verwacht dat zij dit mogelijk maakt. Computers worden steeds kleiner, kwalitatief beter en veelzijdiger. Mensen stellen hoge eisen aan de beleving en willen inzet van veel middelen om dat te bereiken. Het motto ‘living life to the max’ sluit goed aan bij beleving en plezier dat leerlingen verwachten van de lessen hm&s.

Informalising

Informalising duidt op het veranderen van gezagsverhoudingen. Er is sprake van onthierarchisering van de samenleving en menselijke verhoudingen worden meer gelijk. Het gezag van de docent hm&s is niet langer vanzelfsprekend.

Informatisering

De vergaande informatisering leidt ertoe dat van alles zichtbaar, transparant, meetbaar en communicabel is. Specificaties, dossiers, werkprocessen, overeenkomsten, controles etc. worden opgeslagen in elektronische databases met krachtige zoekmachines en systemen voor relatiebeheer. Sociale media spelen een steeds belangrijker rol, ook in het leven van kinderen. Ict komt met grote snelheid de scholen in en werpt de vraag op hoe de mogelijkheden te gebruiken bij de vormgeving van het onderwijs. Deze vraag geldt natuurlijk ook voor het leergebied hm&s.

Internationalisering

De vijfde en waarschijnlijk belangrijkste trend is de internationalisering of globalisering. De groei hiervan valt grotendeels toe te schrijven aan de komst van internet. Organisaties worden mondiaal en grenzen vervagen. Het onderwijs richt zich op ontwikkelingen uit de (internationale) samenleving. Voor hm&s groeit de keuze van bewegingsactiviteiten door nieuwe media en YouTube enorm. Blijven het vooral de spelsporten of wordt er meer ruimte gemaakt voor allerlei bewegingsactiviteiten op muziek zoals capoeira, zumba,

Stemresultaat

Geef uw stem voor de toekomst van LO
230 geldige stemmen

De lichamelijke opvoeding van kinderen:

Wegwijs in bewegingscultuur:

Nederland in de top 10:

Speelruimte geven:

Een gezonde en actieve leefstijl:

Iedereen doet mee dor bewegen:

De op de website georganiseerde stemming voor LO laat zien dat de voorkeuren van KVLO-leden die hebben gereageerd liggen bij de pedagogische, toerustings- en gezondheidsfunctie van ons vak. Hoewel niet als wetenschappelijk opgezette enquête bedoeld, ondersteunt het de beschrijving van de, door een groot aantal deskundigen beschreven, kern van het leergebied.

combat en aerobics? De docent h&ms op school zal fungeren als gids en filter bij het introduceren van leerlingen in de wereld van sport en bewegen. Wat verandert en wat blijft gelijk?

Met de algemene maatschappelijke tendensen en de geschetste ontwikkelingen in het onderwijs en rondom het leergebied, zoals aandacht voor kernvakken, het werken in beweegteams, de brede school et cetera (Van Berkel & Brouwer, 2010) in ons achterhoofd, worden enkele toekomstverwachtingen nader belicht.

Uitgangspunt van de lessen h&ms is en blijft dat jeugdigen, vanuit een pedagogisch perspectief, (meer) bekwaam raken voor deelname aan sport en bewegingssituaties. In de school dient sprake te zijn van een pedagogisch, didactisch verantwoord en veilig leef- en leerklimaat. Daarnaast wordt vanuit de samenleving veelvuldig aandacht gevraagd voor een gezonde en actieve leefstijl.

Sinds de komst van de kerndoelen en de eindtermen voor h&ms in de jaren tachtig en negentig van de 20^e eeuw is een groot deel van de vakwereld blijvend van mening dat h&ms een leergebied is. In het leergebied h&ms gaat het zowel om de ontplooiing van persoonlijk bewegingsgedrag als om het toerusten voor de pluriforme bewegingscultuur. Het gaat om beter leren bewegen en sporten, leren samen bewegen, bewegen leren regelen en leren over bewegen, samengevat in het begrip 'meervoudige deelnamebekwaamheid' (Faber, 1989, 2001; Stegeman, 2000, 2007). De leerlingen leren kiezen voor bewegen en sport in verschillende contexten en leren naast de rol van bewegeer ook

andere rollen te vervullen. Bewegingsactiviteiten brengen met zich mee dat kinderen verantwoording voor elkaar moeten nemen, rekening leren houden met elkaars mogelijkheden en ze bieden tal van mogelijkheden voor het maken van keuzes.

Sinds de eeuwwisseling is de school en h&ms in het kader van maatschappelijke kwesties aanzienlijk belangrijker geworden. Volgens de samenleving is h&ms een leergebied dat bij uitstek ook geschikt blijkt om in te zetten voor vakoverstijgende doelen (Bax, 2010). Het kan een bijdrage leveren aan sociale vaardigheden, integratie, zelfontplooiing, welbevinden, aan de norm gezond bewegen³ en in bewegingssituaties leren jeugdigen hun grenzen verkennen en verleggen. De poll toekomstscenario's die in het voorjaar 2010 door 230 mensen, waaronder veel leraren h&ms, is ingevuld maakt zichtbaar dat de hoogste scores zijn voor de scenario's 'lichamelijke opvoeding van kinderen', 'wegwijs in de bewegingscultuur' en 'een gezonde en actieve leefstijl'. Het is een kunst om maatschappelijk relevante doelen een plaats te geven in de lessen zonder voorbij te gaan aan het intrinsieke belang van het h&ms.

Het leergebied human movement & sports in 2028

In de lessen h&ms gaat het om specifieke vormen van menselijk gedrag, om activiteiten waarbij bewegen gethematiseerd wordt. Leerlingen nemen meestal deel in de rol van bewegeer, maar vaak ook vanuit andere rollen (Faber 1989, 2001). Jeugdigen 'leren beter deelnemen aan sport en bewegingssituaties'.

In de 21^e eeuw zal de diversiteit verder toenemen en scholen zullen, vanuit hun pedagogische opdracht, vergaande mogelijkheden krijgen om zich te profileren. Kleur bekennen als school en in h&ms maakt dat de school zich helderder zal presenteren naar de buitenwereld. Met de schets van vier profielen, te weten: gezondheid, topsport, persoonlijke vorming en diversiteit, worden mogelijke invullingen voor de toekomst van h&ms beschreven.

Gezondheid en school

Binnen dit profiel zal de school met betrekking tot h&ms veel aandacht geven aan het maken van bewuste keuzes ten aanzien van een gezonde >>

Contact: Hilde Bax, Mark Jan Mulder

h.h.t.bax@hva.nl, m.j.mulder@pl.hanze.nl

en actieve leefstijl. Hm&s zal zich richten op een 'lifelong activity'. Het is belangrijk dat er een grote verscheidenheid is in het aanbod van cardio- en krachtactiviteiten. De nadruk zal daarbij vooral gericht zijn op het leren over gezond bewegen en niet op de kwantiteit daarvan. Het leergebied zal met gezondheidseducatie uitgebreid worden. 'No drills, but learning about lifetime skills'. De kernpunten van de docent hm&s zijn een gezonde en actieve leefstijl, vitaal werknemerschap en bewegingsstimulering.

Topsport en school

De docent hm&s zal binnen dit profiel een voortrekkersrol innemen om een cultuuromslag te bewerkstelligen rondom sport waarin excelleren mag. Jeugdigen worden uitgedaagd om het beste uit zichzelf en anderen te halen, om respect te hebben voor zichzelf, anderen, de conventies in de sport en voor de omgeving. De docent zal functioneren als scouting staff en coach met als belangrijkste doel talentherkenning en talentontwikkeling. Leerlingvolgsystemen zullen een belangrijke rol vervullen. Op de basisschool wordt een brede basis gelegd in fundamentele motorische vaardigheden om zo de leerlingen meer bewegingsbekwaam te maken. In de onderbouw van het VO zijn er mogelijkheden om sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden te (blijven) ontwikkelen. Binnen de lessen kunnen de leerlingen kiezen voor een eigen sport(activiteit) waarbinnen ze hun vaardigheden verder kunnen ontwikkelen.

De docent hm&s heeft oog voor de begeleiding van zowel toptalent, prestatief gemotiveerde breedtesporters als recreatieve bewegers. De leerling zal steeds meer verantwoordelijk worden voor zijn eigen ontwikkeling en de keuzes die daarbij horen.

Persoonlijke vorming en school

Binnen dit profiel staat het oog hebben voor alle leerlingen binnen een veilige leeromgeving centraal. Maatwerk, daar gaat het om. Het accent ligt op de

persoonlijke ontwikkeling waarbij de vindrijkheid van kinderen goede kansen krijgt. De leeromgevingen moeten divers zijn. De docent hm&s gaat de dialoog aan met ieder kind door te luisteren, zich te verplaatsen in het kind, kinderen een spiegel voor te houden en gaat zo nodig de confrontatie aan. Vanuit dit gegeven stelt de docent vragen (met nadruk op de dialoog) om de leervraag en motivatie van ieder kind te expliciteren. Kinderen krijgen in groepen les die ingedeeld worden naar niveau en interesses. Het is belangrijk dat jonge kinderen een breed aanbod krijgen zodat ze later kunnen en leren kiezen. De lessen hm&s zijn gericht op beleven van leerresultaten, succeservaringen, uitdagingen en het grenzen verleggen. De unieke bewegingsontwikkeling vindt plaats in samenhang met andere kinderen.

Diversiteit en school

In dit profiel staat de docent nadrukkelijk open voor verschillen tussen kinderen. Het waarden van de kwaliteiten van een ieder en daarmee op een respectvolle manier omgaan staat centraal. De docent is deskundig om te kijken welke activiteiten passend, uitdagend en betekenisvol zijn voor de doelgroep. Dit ligt erg aan de context. De verschijningsvorm van de activiteit vraagt om een binnen- en een buitenschools aanbod. Duurzame beleving en vooral het bewegingscompetenter worden staan centraal. De leerlingen leren hoe ze met de diversiteit van de bewegingscultuur om kunnen gaan. Het pedagogisch karakter van de lessen hm&s is onmisbaar. Bij de ervaringswereld en de motieven van leerlingen om te sporten en te bewegen vanuit verschillende achtergronden en culturen wordt aansluiting gezocht (Pardon, 2008).

De zomer van 2028

Wat zal de toekomst voor hm&s brengen? Tot 2028 duurt nog ruim vijftien jaar en er is meer onzeker dan zeker over de inrichting en vormgeving van hm&s als kernvak binnen alle typen van onderwijs. En gaat Nederland werkelijk opteren voor de zomerspelen van 2028? Plannen maken voor een goede toekomst en werken aan de kwaliteit van ons leergebied is een mooie uitdaging.

Referenties

- Bax, H. (2010). *De samenleving over de kwaliteit van bewegen & sport op school, een spiegel voor de vakwereld*. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Berkel, M. & Brouwer, B. (2010). Bewegingsonderwijs in 2028. *Lichamelijke Opvoeding*, 98(5), 10-14.
- CPB & SCP (2000). *Trends, dilemma's en beleid: essays over ontwikkelingen op langere termijn*. Den Haag: CPB/SCP.
- Faber, K. (1989, 2001). *Bewegingsonderwijs op maat*. Baarn: Bekadidakt, HB-uitgevers.
- Pardon, E. (2008). Verschijningsvormen van sport en bewegen als basis. *Lichamelijke Opvoeding*, 96 (3), 37-39.
- Stegeman, H. (2000). *Belang van bewegingsonderwijs, over legitimatie en algemene doelstellingen van het schoolvak lichamelijke opvoeding*. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Stegeman, H. (2007). Het vakconcept, bekwaam maken voor deelname aan de bewegingscultuur. In: Brouwer, B. (red.), *Basisdocument bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds.

De werkgroep toekomstvisie bestaat uit Marco van Berkel en Berend Brouwer (SLO), Ardan Aldershof, Gertjan van Dokkum en Mark Jan Mulder (ALO's), Hilde Bax en Jacob Nienhuis (KVLO) ◀

Noten

- 1 Tijdens de verschillende discussies is de naam van het leergebied aan de orde geweest. Er is gekozen voor human movement & sports (hm&s) als overkoepelend begrip voor het leergebied in de school. De samenleving is internationaal geïntereerd en het is de verwachting dat het Angelsaksische taalgebruik nog verder toe zal nemen.
- 2 In dit artikel wordt het vrijetijdsgedrag waarin sporten en/of bewegen centraal staan aangeduid met 'sport en bewegingssituaties'.
- 3 Volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) dient iedere volwassene in totaal minimaal 30 minuten matige intensieve lichamelijke activiteit te hebben op tenminste vijf dagen van de week. Voor kinderen en jeugdigen tot 18 jaar is dat 60 minuten per dag, waarbij de lichamelijke activiteit tenminste twee dagen per week gericht moet zijn op het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid.

Living life to the max